

**Wat zijn infectieziekten
en
hoe te handelen op school.**

Infectieziekten

Infectieziekten zijn ziekten die veroorzaakt worden door micro-organismen. Dit zijn hele kleine, levende deeltjes zoals virussen en bacteriën. Ze worden meestal van de ene mens op de andere overgedragen. Dit kan op verschillende manieren: bijvoorbeeld door hoesten of via de handen. Soms worden ziekteverwekkers overgedragen van dieren naar mensen, denk maar aan hondsdolheid. Ook komt het voor dat mensen ziek worden van bacteriën die in straatvuil of water leven. Dit is het geval bij tetanus en legionella. Hier besteden wij aandacht aan infectieziekten die van mens op mens overdraagbaar zijn, omdat deze op scholen verreweg het meeste voorkomen.

Ziekteverwekkers

Er zijn verschillende soorten micro-organismen die ziekten kunnen veroorzaken:

Bacteriën zijn micro-organismen die niet met het blote oog zijn te zien. Over het algemeen kunnen bacteriën door medicijnen (antibiotica) worden gedood.

Virussen zijn nog kleiner dan bacteriën. Zij zijn niet gevoelig voor antibiotica. Een virusinfectie is daarom meestal niet met medicijnen te behandelen. Het lichaam moet de ziekte zelf overwinnen.

Parasieten zijn iets groter dan bacteriën. Zij zijn soms met het blote oog te zien en goed te bestrijden.

Schimmels zijn met het blote oog te zien als zij zich in grote aantallen vermenigvuldigd hebben. Ook zij zijn meestal goed te bestrijden.

Waarom wordt de ene persoon wel ziek en de ander niet?

Ieder mens komt elke dag met ontelbare micro-organismen in aanraking, meestal zonder ziek te worden.

Of men wel of niet ziek wordt is afhankelijk van:

- De ziekmakende kracht van het micro-organisme. De meeste bacteriën, virussen, parasieten en schimmels zijn onschuldig.
- Het aantal micro-organismen waarmee men besmet wordt. Hoe meer (ziekmakende) micro-organismen je tegenkomt, hoe groter de kans dat je ziek wordt.
- De weerstand tegen infectieziekten.

Weerstand

Als we met ziekteverwekkers in aanraking komen, probeert ons lichaam deze onschadelijk te maken. Dit lukt de ene keer beter dan de andere keer. Vaak is de weerstand van het lichaam de eerste keer dat het met een bepaalde ziekteverwekker in aanraking komt nog onvoldoende en word je ziek. Tijdens de ziekte gaat het lichaam echter antistoffen tegen de ziekte maken, die ervoor zorgen dat je beter wordt. Zolang deze antistoffen in het lichaam zijn - soms is dat zelfs levenslang - krijg je dezelfde ziekte niet meer. Je bent dan immuun. Ook na inenting maakt het lichaam antistoffen die tegen de betreffende ziekte beschermen. Daarnaast kan het gebeuren dat je een infectieziekte doormaakt zonder dat je ziekteverschijnselen hebt. Je merkt zelf dan niets, maar het lichaam gaat wel antistoffen maken. Deze antistoffen beschermen je dan later tegen de ziekte. Kleine kinderen hebben nog weinig weerstand tegen infectieziekten. Daardoor zijn ze veel vaker ziek dan volwassenen. Het is een natuurlijk gegeven dat kinderen een aantal infecties moeten doormaken om hun weerstand op te bouwen. Het is daarom niet zinvol (en bovendien ook niet mogelijk) om alle contact met ziekteverwekkende micro-organismen te vermijden. We proberen uiteraard wel om ernstige ziekte te voorkomen.

Een ziek kind

Kinderen gaan naar school om te leren. Een school is geen opvangcentrum en zeker niet berekend op de opvang van zieke kinderen. Ziekte is echter een nogal rekbaar begrip. Er kunnen daardoor discussies ontstaan of een kind met bepaalde ziekteverschijnselen naar school mag of thuis moet blijven. Bij de beslissing of een kind al dan niet naar school kan komen spelen twee aspecten een rol, namelijk het welbevinden van het zieke kind zelf en de gezondheid van de andere kinderen van de groep.

Welbevinden van het zieke kind

Een kind dat hoge koorts heeft, regelmatig overgeeft of duidelijk pijn lijdt is niet in staat de lessen te volgen. Het heeft behoefte aan rust, verzorging en extra aandacht en kan het beste in een huiselijke omgeving worden opgevangen. Daarentegen kan een kind met lichte ziekteverschijnselen zoals een snotneus of huiduitslag meestal wel normaal meedoen in de klas. Het ongemak dat het van deze verschijnselen ondervindt, hoeft op school niet erger te zijn dan thuis. Problemen ontstaan wanneer ouders en leerkracht een verschillende visie hebben op de ernst van de klachten en de mogelijkheid om ondanks deze klachten aan de lessen deel te nemen. Enerzijds kunnen de ouders hun zieke kind toch naar school sturen, anderzijds kan een kind met lichte klachten onnodig worden thuisgehouden. Goed overleg tussen leerkracht en ouders is in deze gevallen belangrijk. Eventueel kan hierbij de hulp van de arts infectieziekten of jeugdarts worden ingeroepen.

Gezondheid van de andere kinderen

Bij enkele besmettelijke ziekten - die ernstig kunnen verlopen - mag het zieke kind niet naar school komen omdat dan het risico voor de andere kinderen en leerkrachten om ook besmet te worden te groot is. Dit tijdelijk niet toelaten van zieke kinderen vanwege het besmettingsrisico voor anderen wordt 'wering' genoemd. Wering is alleen zinvol als besmetting van de andere kinderen nog niet heeft plaatsgevonden en niet op een andere manier te voorkomen is. Het weren van kinderen dient plaats te vinden in overleg met de GGD. In het hoofdstuk 'beschrijving van infectieziekten' staat per ziekte vermeld of wering noodzakelijk is.

Wanneer moeten de ouders worden gewaarschuwd?

Als een kind duidelijk ziek is en niet meer met de les kan meedoen, neemt de school contact op met de ouders met het verzoek het kind op te halen. Het is belangrijk duidelijk te melden waarom het kind niet kan blijven en af te spreken hoe laat de ouders komen en wat er tot die tijd met het kind gebeurt. Om in geval van nood de ouders snel te kunnen bereiken, moet - zeker bij werkende ouders - vastgelegd zijn waar en hoe zij bereikbaar zijn. Het kan ook gebeuren dat de leerkracht bij het kind bepaalde ziekteverschijnselen opmerkt die extra aandacht of medische behandeling vragen. Dit zal de leerkracht meestal kunnen bespreken als de ouders het kind na schooltijd komen ophalen. Eventueel kan de leerkracht de ouders ook bellen of het kind een briefje meegeven.

Wanneer wordt er door school medische hulp ingeschakeld?

In principe zijn bij ziekte van een kind de ouders degenen die bepalen wat er moet gebeuren. Zij nemen de beslissing om al dan niet een arts te raadplegen. Alleen als er acuut gevaar dreigt schakelt de school direct medische hulp in.

Voorbeelden van dergelijke gevallen zijn:

- een kind dat het plotseling benauwd krijgt
- een kind dat bewusteloos raakt of niet meer op u reageert
- een kind dat plotseling ernstig ziek lijkt
- ernstige ongevallen

Om chaos en paniek te voorkomen is het belangrijk dat in het team wordt afgesproken wie de arts waarschuwt, wie bij het zieke kind blijft en wie de rest van de groep opvangt. Is de huisarts niet bereikbaar, aarzel dan in noodsituaties niet om een ambulance te bellen. Vermeld daarbij altijd duidelijk de naam en het adres van de school.

Afspraken met ouders over het beleid bij ziekte

Om te voorkomen dat ziekte van het kind leidt tot onduidelijkheid tussen ouders en school is het belangrijk dat er goede afspraken zijn gemaakt over het beleid bij ziekte. Schriftelijke informatie hierover is opgenomen in de informatiegids.

Algemene afspraken over het beleid bij ziekte van het kind

- De procedure ten aanzien van het afmelden van een ziek kind door de ouders.
- De redenen voor de school om een ziek kind te laten ophalen.

Afspraken over het beleid bij besmettelijke ziekten

- De ouders melden besmettelijke ziekten van hun kind bij de school.
- De directie overlegt zo nodig met de GGD, afdeling infectieziekten. De GGD wint met toestemming van de ouders eventueel nadere informatie in bij huisarts.
- De GGD adviseert zo nodig de volgende maatregelen te nemen om verspreiding van de ziekte tegen te gaan:
 - o Het zieke kind niet toelaten vanwege het risico voor de overige kinderen (zelden).
 - o Het zieke kind behandelen om verspreiding van de ziekte tegen te gaan.
 - o De overige kinderen vaccineren of uit voorzorg medicijnen geven.
 - o Extra aandacht besteden aan de hygiëne.
 - o De ouders van andere kinderen informeren, zodat zij extra alert zijn op ziekteverschijnselen.

Vaak zijn er geen bijzondere maatregelen noodzakelijk.

Personen met een verhoogd risico op ernstig verloop van infectieziekten

Kinderen met chronische ziekten of een stoornis in de afweer

Omdat er op scholen regelmatig besmettelijke ziekten voorkomen, is het goed om te weten of er in de groep kinderen zijn die extra risico lopen om ernstig ziek te worden als zij een infectie oplopen. Dit kan het geval zijn bij bepaalde ernstige chronische ziektes of bij een stoornis in de afweer. Per kind worden dergelijke medische bijzonderheden vastgelegd. De ouders kunnen dan gewaarschuwd worden als er infectieziekten geconstateerd zijn die voor hun kind een bijzonder risico geven. Zij kunnen dan in overleg met de behandelend kinderarts eventueel voorzorgsmaatregelen nemen of hun kind tijdelijk thuis houden.

Zwangere vrouwen

Er zijn enkele infectieziekten die bij zwangere vrouwen een verhoogd risico geven op een miskraam of aangeboren afwijkingen bij het kind. Dit betreft met name rodehond en de vijfde ziekte. Voor deze ziektes geldt dat als je de infectie hebt doorgemaakt je er de rest van je leven tegen beschermd bent. Dan is er dus ook geen risico voor de zwangerschap. Ook als je ingeënt bent tegen de ziekte loop je geen risico meer. Als een van de genoemde ziektes zich voordoet op school, kunt u met de GGD overleggen over het verdere beleid. De GGD zal nagaan of het daadwerkelijk om de betreffende ziekte gaat en zo nodig verdere maatregelen adviseren. Leerkrachten die zwanger willen worden kunnen eventueel in overleg met de bedrijfsarts of eigen huisarts bloedonderzoek laten verrichten om te zien of zij tegen bovengenoemde ziektes beschermd zijn.

Wanneer schakelen wij de GGD in?

Een van de taken van de GGD is de bestrijding van infectieziekten. De artsen en verpleegkundigen van de GGD behandelen zelf meestal geen patiënten. Zij onderzoeken bijvoorbeeld waar iemand de ziekte heeft opgelopen, wie er nog meer besmet zijn en wat je kunt doen om te voorkomen dat er meer mensen ziek worden. Zo kan de GGD adviseren indien nodig de andere kinderen van de groep en de leerkrachten een injectie met antistoffen tegen deze ziekte te geven. Informatie.

Als u meer wilt weten over een bepaalde infectieziekte, kunt u contact opnemen met de GGD Rotterdam-Rijnmond, 010-43339933 of op de website

<http://www.ggdrotterdamrijnmond.nl/hygiene-en-infectieziekten/infectieziekten.html>

Overleg en advies

Als er zich op school een ziekte voordoet waarbij aangeraden wordt de ouders van de andere kinderen te waarschuwen of het zieke kind van school te weren, dan is het belangrijk om eerst te overleggen met de GGD. De GGD neemt dan met toestemming van de ouders contact op met de behandelend arts en bepaalt vervolgens of de maatregelen echt nodig zijn. Als de andere ouders geïnformeerd moeten worden, zorgt de GGD voor een standaardtekst voor een informatiebrief. De brief wordt verspreid door de school.

Meldingsplicht:

Goede infectieziektebestrijding begint met een snelle melding.

Als onderwijsinstelling zijn wij verplicht infectieziekten binnen een werkdag aan de arts infectieziektebestrijding van de GGD te melden:

Maag- en darmaandoeningen, geelzucht, huidaandoeningen en andere ernstige aandoening van vermoedelijk infectieuze aard, zoals: difterie, hepatitis A en hepatitis B, meningokokken, legionella, noro virus, Sars, pokken en polio.

Van de volgende ziekten bij meer dan twee of drie gevallen: bof, kinkhoest, schurft.

Risico voor de medewerkers

Onder de verzamelnaam infectieziekten/biologische agentia vallen bacteriën, parasieten, schimmels, virussen en hun afscheidingsproducten. In het primair onderwijs kunnen leerkrachten in aanraking komen met biologische agentia door hun intensieve contact met kinderen. Vooral infectieziekten verspreiden zich gemakkelijk onder (groepen) kinderen. Schimmels en huisstofmijt kunnen allergieën versterken en astma veroorzaken.

Toelichting

Een infectieziekte kan iedereen treffen die er geen immuniteit voor heeft (immuniteit wordt verkregen door inenting of eerdere besmetting). Een aantal infectieziekten kan schadelijke gevolgen hebben. Dit is afhankelijk van de soort agentia en persoonsgebonden omstandigheden. Vooral zwangere vrouwen en ouderen lopen een verhoogd risico.

Vooral in het eerste trimester van de zwangerschap zijn sommige infectieziekten gevaarlijk of schadelijk voor ongeboren kinderen, variërend van vroeg-foetale dood tot ernstige aangeboren afwijkingen. De bekendste zijn Rodehond, Mazelen, Waterpokken, Cytomegalie (een herpesvirus) en de Vijfde ziekte (Parvovirus B19). Meer dan 95% van de kinderen wordt ingeënt volgens het Rijksvaccinatieprogramma (RVP) (zie: www.rivm.nl). Maar kinderen worden niet standaard ingeënt tegen: TBC, Hepatitis A en C, Vijfde ziekte, Cytomegalie en Influenza.

Bij oudere werknemers is er weliswaar sprake van een specifieke afweer tegen vele agentia, maar de algemene afweer is minder dan bij jongeren. Sommige ziektes zijn als kinderziekte ongevaarlijk, maar

kunnen op volwassen leeftijd een ernstig verloop hebben, zoals Hepatitis A. Hepatitis A komt veel voor in Turkije en Marokko. Kinderen die terugkomen van vakantie kunnen zonder zelf klachten te hebben, wel anderen besmetten.

Naast (kinderziekten) kan er ook een 'outbreak' plaatsvinden van bepaalde infectieziekten (zoals bij de Mexicaanse griep en Q-koorts).

Een ander besmettingsgevaar ontstaat bij bloedcontact, bijvoorbeeld bij het verlenen van eerste hulp bij wonden of het stelpen van een bloedneus. In de lagere groepen kan besmettingsgevaar met bijvoorbeeld Hepatitis A en diarree ontstaan als men in aanraking komt met ontlasting bij het verschonen van luiers. Ook kunnen bijtincidenten voorkomen waarbij speeksel of bloed in een open wond komt. Hierdoor kunnen hepatitis B-, hepatitis C-, en HIV virus worden overgedragen. Of een bijtaccident tot infectie van het slachtoffer leidt is afhankelijk van:

- de aard van het accident: Is er daadwerkelijk bloed of een andere lichaamsvloeistof overgedragen, en zo ja, hoeveel?
- de serostatus van de bron: Bevat het bloed of de lichaamsvloeistof virusdeeltjes?
- de immuun status van het slachtoffer: Is het slachtoffer reeds beschermd door vaccinatie of doorgemaakte infectie?

Medewerkers dienen zich bewust te zijn van bovengenoemde risico's en in geval van besmettingsgevaar maatregelen te nemen in overleg met de preventiemedewerker.

Wat doen we bij ziekte van een kind?

Infectieziekten zijn ziekten die veroorzaakt worden door micro-organismen. Dit zijn hele kleine, levende deeltjes zoals virussen en bacteriën. Ze worden meestal van de ene mens op de andere overgedragen. Dit kan op verschillende manieren: bijvoorbeeld door hoesten of via de handen. Soms worden ziekteverwekkers overgedragen van dieren naar mensen, denk maar aan hondsdolheid. Ook komt het voor dat mensen ziek worden van bacteriën die in straatvuil of water leven. Dit is het geval bij tetanus en legionella. In dit beleid zal echter met name aandacht worden besteed aan de infectieziekten die van mens op mens overdraagbaar zijn, omdat deze op scholen verreweg het meeste voorkomen.

Een ziek kind

Kinderen gaan naar school om te leren. Een school is geen opvangcentrum en zeker niet berekend op de opvang van zieke kinderen. Ziekte is echter een nogal rekbaar begrip. Er kunnen daardoor discussies ontstaan of een kind met bepaalde ziekteverschijnselen naar school mag of thuis moet blijven. Bij de beslissing of een kind al dan niet naar school kan komen spelen twee aspecten een rol, namelijk het welbevinden van het zieke kind zelf en de gezondheid van de andere kinderen van de groep.

Welbevinden van het zieke kind

Een kind dat hoge koorts heeft, regelmatig overgeeft of duidelijk pijn lijdt is niet in staat de lessen te volgen. Het heeft behoefte aan rust, verzorging en extra aandacht en kan het beste in een huiselijke omgeving worden opgevangen. Daarentegen kan een kind met lichte ziekteverschijnselen zoals een snotneus of huiduitslag meestal wel normaal meedoen in de klas. Het ongemak dat het van deze verschijnselen ondervindt hoeft op school niet erger te zijn dan thuis. Problemen ontstaan wanneer ouders en leerkracht een verschillende visie hebben op de ernst van de klachten en de mogelijkheid om ondanks deze klachten aan de lessen deel te nemen. Enerzijds kunnen de ouders hun zieke kind toch naar school sturen, anderzijds kan een kind met lichte klachten onnodig worden thuisgehouden. Goed overleg tussen leerkracht en ouders is in deze gevallen belangrijk. Eventueel kan hierbij de hulp van de arts infectieziekten of jeugdarts worden ingeroepen.

Gezondheid van de andere kinderen

Bij enkele besmettelijke ziekten - die ernstig kunnen verlopen - mag het zieke kind niet naar school komen omdat dan het risico voor de andere kinderen en leerkrachten om ook besmet te worden te groot is. Dit tijdelijk niet toelaten van zieke kinderen vanwege het besmettingsrisico voor anderen wordt 'wering' genoemd. Wering is alleen zinvol als besmetting van de andere kinderen nog niet heeft plaatsgevonden en niet op een andere manier te voorkomen is. Het weren van kinderen dient plaats te vinden in overleg met de GGD.

Wanneer worden de ouders gewaarschuwd?

Als een kind duidelijk ziek is en niet meer met de les kan meedoen, neemt de school contact op met de ouders met het verzoek het kind op te halen. Het is belangrijk duidelijk te melden waarom het kind niet kan blijven en af te spreken hoe laat de ouders komen en wat er tot die tijd met het kind gebeurt. Om in geval van nood de ouders snel te kunnen bereiken, moet - zeker bij werkende ouders - vastgelegd zijn waar en hoe zij bereikbaar zijn. Het kan ook gebeuren dat de leerkracht bij het kind bepaalde ziekteverschijnselen opmerkt die extra aandacht of medische behandeling vragen. Dit zal de leerkracht meestal kunnen bespreken als de ouders het kind na schooltijd komen ophalen. Eventueel kan de leerkracht de ouders ook bellen of het kind een briefje meegeven.

Wanneer wordt er door school medische hulp ingeschakeld?

In principe zijn bij ziekte van een kind de ouders degenen die bepalen wat er moet gebeuren. Zij nemen de beslissing om al dan niet een arts te raadplegen. Alleen als er acuut gevaar dreigt schakelt de school direct medische hulp in.

Afspraken met ouders over het beleid bij ziekte

Om te voorkomen dat ziekte van het kind leidt tot onduidelijkheid tussen ouders en school is het belangrijk dat er goede afspraken zijn gemaakt over het beleid bij ziekte. Schriftelijke informatie hierover kan worden opgenomen in de schoolgids.

Algemene afspraken over het beleid bij ziekte van het kind

- De procedure ten aanzien van het afmelden van een ziek kind door de ouders.
- De redenen voor de school om een ziek kind te laten ophalen.

Afspraken over het beleid bij besmettelijke ziekten

- De ouders melden besmettelijke ziekten van hun kind bij de school.
- De directie overlegt zo nodig met de GGD, afdeling infectieziekten. De GGD wint met toestemming van de ouders eventueel nadere informatie in bij huisarts.
- De GGD adviseert zo nodig de volgende maatregelen te nemen om verspreiding van de ziekte tegen te gaan:
 - o Het zieke kind niet toelaten vanwege het risico voor de overige kinderen (zelden).
 - o Het zieke kind behandelen om verspreiding van de ziekte tegen te gaan.
 - o De overige kinderen vaccineren of uit voorzorg medicijnen geven.
 - o Extra aandacht besteden aan de hygiëne.
 - o De ouders van andere kinderen informeren, zodat zij extra alert zijn op ziekteverschijnselen.